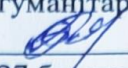


Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. голови приймальної комісії
Рівненського державного
гуманітарного університету

 Оксана ПЕТРЕНКО
27 березня 2025 р.



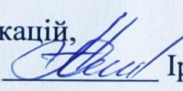
**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ С1 ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ
(С1.01 Економіка)
(освітня програма: “Економічна кібернетика”)
для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра
на основі НРК 6, НРК 7 (для осіб, які мають на це право)**

Схвалено вченою радою факультету документальних комунікацій, менеджменту, технологій та фізики

Протокол № 3 від «25» березня 2025 р.

Голова вченої ради

факультету документальних комунікацій,
менеджменту, технологій та фізики



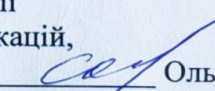
Ірина ЮХИМЕНКО-НАЗАРУК

Схвалено навчально-методичною комісією факультету документальних комунікацій,
менеджменту, технологій та фізики

Протокол № 3 від «24» березня 2025 р.

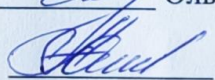
Голова навчально-методичної комісії

факультету документальних комунікацій,
менеджменту, технологій та фізики



Ольга САВЧЕНКО

Голова фахової атестаційної комісії



Ірина ЮХИМЕНКО-НАЗАРУК

Розробники: Ірина ЮХИМЕНКО-НАЗАРУК

Тетяна ПАНЮК

Ольга ПЛЯШКО

Сергій ХОМИЧ

Богдан ЮСЬКІВ

Руслан СТІЛЬЧУК

Програма фахового іспиту із спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (С1.01 Економіка) (освітня програма: “Економічна кібернетика”) для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра на основі НРК6, НРК7 (для осіб, які мають на це право) / І.А.Юхименко-Назарук, Т.П.Панюк, О.С.Пляшко, С.В.Хомич, Б.М.Юськів, Р.М.Стрільчук. Рівне : РДГУ, 2025. 12 с.

Розробники:

Юхименко-Назарук І.А., професор, доктор економічних наук, декан факультету документальних комунікацій, менеджменту, технологій та фізики РДГУ

Панюк Т.П., професор, кандидат економічних наук, професор кафедри економіки та управління бізнесом РДГУ

Пляшко О.С., доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та управління бізнесом РДГУ

Хомич С.В., доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та управління бізнесом РДГУ

Юськів Б.М., професор, доктор політичних наук, професор кафедри економіки та управління бізнесом РДГУ

Стрільчук Р.М., доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та управління бізнесом РДГУ

Рецензент: Безтелесна Л.І. доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та публічного врядування НУВГП

Програма фахового іспиту із спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (С1.01 Економіка) для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра на основі НРК6, НРК7 (для осіб, які мають на це право) визначає вимоги до рівня підготовки вступників у межах освітнього рівня магістра, зміст основних освітніх компетенцій, критерії оцінки відповідей вступників, список рекомендованої літератури, інформаційний ресурс.

Розглянуто на засіданні кафедри економіки та управління бізнесом (протокол № 4 від 21 березня 2025 р.).

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ	5
1. Моделювання економіки	5
1.1. Концептуальні засади математичного моделювання економіки	5
1.2. Алгоритмічні (імітаційні) моделі в економіці та підприємстві	5
1.3. Моделі виробничих функцій	5
1.4. Рейтингове оцінювання та управління в економіці	5
1.5. Моделі поведінки споживачів	5
1.6. Моделі поведінки виробників	5
1.7. Моделі взаємодії споживачів та виробників	5
1.8. Модель міжгалузевого балансу	5
1.9. Традиційні макроекономічні моделі	5
1.10. Односекторні нелінійні моделі макроекономіки	5
1.11. Загальна модель макроекономічної динаміки	5
1.12. Динаміка державного боргу та сеньйоражу	5
2. Економіка підприємств	6
2.1. Підприємство й економічні основи його організації	6
2.2. Середовище функціонування підприємства	6
2.3. Організація підприємства як економічної системи	6
2.4. Виробничий процес і його організація	6
2.5. Виробничі ресурси підприємства	6
2.6. Потреба підприємства у виробничих ресурсах	7
2.7. Інноваційні процеси на підприємстві	7
2.8. Продукція підприємства та її якість	7
2.9. Економічна оцінка спожитих на підприємстві ресурсів	7
2.10. Економічна оцінка результатів діяльності підприємства	7
2.11. Ефективність діяльності підприємства	8
2.12. Оцінка ефективності споживання ресурсів підприємства	8
3. Міжнародна економіка	8
3.1. Міжнародна економічна система	8
3.2. Міжнародна торгівля товарами і послугами	8
3.3. Міжнародний рух капіталу	9
3.4. Міжнародна трудова міграція. Світовий ринок праці	9
3.5. Міжнародне науково-технічне співробітництво	9
3.6. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини	9
3.7. Міжнародна економічна інтеграція	10
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ	10
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	11
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС	11

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування складається з питань теорії і практики конкурсних предметів «Моделювання економіки», «Економіка підприємств», що відповідають змісту підготовки фахівців ступеня бакалавра за освітньою програмою зі спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (С1.01 Економіка) і передбачає комплексну оперативну оцінку знань, умінь і навичок щодо їх використання під час розв'язання професійних завдань майбутньої професійної діяльності.

Програми складається з пояснювальної записки, в якій висвітлюються мета вступного випробування, вимоги до рівня підготовленості вступника, порядок проведення вступного випробування, порядок оцінювання відповідей вступників; зміст вступного випробування; критерії оцінювання знань вступників; надається список рекомендованої літератури та інформаційного ресурсу.

Мета вступного фахового випробування – виявлення рівня знань та вмінь за напрямками професійної діяльності бакалавра з «Економіки», перевірка здатності студента до системного мислення, уміння диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання програмного матеріалу професійно-орієнтованих дисципліни, що є необхідним для успішного опанування дисциплін програми підготовки фахівця освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (С1.01 Економіка).

Програма вступних випробувань побудована у відповідності до **вимог** щодо **підготовленості** бакалавра за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (С1.01 Економіка) і охоплює питання, що в рамках освітньо-професійної програми визначають наявність у випускника здібностей виконувати функції, визначені освітньо-кваліфікаційною характеристикою бакалавра: аналітичну, нормопроєктну, організаційну, контрольну, консультативно-технологічну, експлуатаційно-технологічну, інформаційну, а також умінь аналізувати наукову інформацію, розробляти рекомендації щодо впровадження результатів досліджень, нормативні документи, тощо.

Порядок проведення фахового випробування.

- Вступне випробування проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією Рівненського державного гуманітарного університету.
 - Допуск до вступного випробування вступників здійснюється за умови наявності аркуша результатів вступних випробувань та документа, що засвідчує особу (паспорт).
 - Фахове випробування проводиться в усній формі, що передбачає надання відповідей на питання екзаменаційних білетів. Вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань, заміна завдань не дозволяється. Екзаменаційні білети складаються відповідно до даної програми, друкуються на спеціальних бланках за встановленим зразком та затверджуються головою приймальної комісії Рівненського державного гуманітарного університету.
 - Під час фахового випробування вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань. Натомість вступнику не дозволяється користуватися сторонніми джерелами інформації (електронними, друкованими, рукописними) та порушувати процедуру проходження фахового випробування, що може бути причиною для відсторонення вступника від вступних випробувань.
 - Для письмового запису відповідей на екзаменаційні завдання використовуються аркуші усної відповіді відповідного зразка. Після внесення вступником відповіді до зазначеного аркушу він ставить під нею свій підпис, що підтверджується підписами голови та екзаменаторами фахової атестаційної комісії.
 - Вступники, які не з'явилися на фахове випробування без поважних причин у визначений розкладом час, до участі у подальших випробуваннях та у конкурсі не допускаються; за наявності поважних причин, підтверджених документально, вступники можуть бути допущені до пропущеного фахового випробування з дозволу відповідального секретаря приймальної комісії в межах встановлених термінів та розкладу вступних випробувань;
- Перескладання фахових випробувань не дозволяється.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

ТЕМА 1. Концептуальні засади математичного моделювання економіки

Деякі аспекти характеристики економіки, її структури як об'єкта моделювання. Невизначеність, ризик та конфліктність розвитку соціально-економічних процесів. Синергізм. Моделювання як метод наукового пізнання. Основні підходи до класифікації економіко-математичних моделей. Перевірка адекватності моделей. Основні кроки процесу створення та розбудови економіко-математичної моделі.

ТЕМА 2. Алгоритмічні (імітаційні) моделі в економіці та підприємстві

Основні засади алгоритмічного та імітаційного моделювання з урахуванням невизначеності та конфліктності. Типові математичні та алгоритмічні схеми та елементи. Концептуальні підходи до моделювання випадкових величин з різними законами розподілу ймовірностей.

ТЕМА 3. Моделі виробничих функцій

Загальне поняття моделі виробничої функції. Економічний зміст виробничої функції. Типові ВФ: лінійні та нелінійні, одно- та багато факторні. Макроекономічні виробничі функції. Виробнича функція Кобба-Дугласа, функція Леонтьєва, CES-функції.

ТЕМА 4. Рейтингове оцінювання та управління в економіці

Актуальність проблеми. Концепція рейтингового управління. Моделювання системи рейтингового управління. Моделі та методи процесу обчислення рейтингу економічної системи (ЕС). Рейтинг як засіб класифікації економічних об'єктів.

ТЕМА 5. Моделі поведінки споживачів

Система переваг споживача та його функція корисності. Модель поведінки споживача. Рівняння Слуцького та елементи його аналізу. Сутність ефектів заміщення та доходу.

ТЕМА 6. Моделі поведінки виробників

Модель фірми. Моделі поведінки фірм на конкурентних ринках. Функція пропозиції. Модель Курно. Моделі рівноваги та нерівноваги за Стакельбергом. Модель монополії.

ТЕМА 7. Моделі взаємодії споживачів та виробників

Моделі економічної взаємодії споживачів і виробників. Модель Еванса. Модель Вальраса.

ТЕМА 8. Модель міжгалузевого балансу

Балансові моделі. Принципова схема міжгалузевого балансу (МГБ). Економіко-математична модель міжгалузевого балансу. Коефіцієнти прямих і повних матеріальних витрат. Умова продуктивності технологічної матриці. Міжгалузеві балансові моделі в аналізі економічних показників.

ТЕМА 9. Традиційні макроекономічні моделі

Класична модель ринкової економіки. Ринок робочої сили. Ринок грошей. Ринок товарів. Об'єднана (загальна) модель. Модель Кейнса.

ТЕМА 10. Односекторні нелінійні моделі макроекономіки

Модель Солоу. Перехідний режим у моделі Солоу. «Золоте» правило накопичення. Виграш у поточному споживанні – програш у найближчій перспективі

ТЕМА 11. Загальна модель макроекономічної динаміки

Аналіз ринку товарів і послуг. Аналіз ринку грошей. Функція агрегованого попиту. Агрегована пропозиція. Динаміка очікувань. Накопичення приватного багатства. Макроекономічна модель в цілому.

ТЕМА 12. Динаміка державного боргу та сеньйоражу

Ринкова ставка відсотку. Ставка відсотка і дисконтування. Умова арбітражу та ефективний ринок. Рівняння динаміки суспільного боргу. Загальні умови стабілізації державного боргу.

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ

ТЕМА 1. Підприємство й економічні основи його організації

Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія й різноманітні цілі підприємства. Головні напрямки діяльності підприємства.

Класифікація підприємств та її практичне значення. Інтеграційні форми підприємств та організацій. Форми добровільного й інституційного об'єднання підприємств і організацій (асоціації, консорціуми, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги тощо). Мета їх створення, особливості та ефективність діяльності.

ТЕМА 2. Середовище функціонування підприємства

Поняття й загальна характеристика ринкового середовища функціонування підприємств та організацій. Сутність, функції й типи сучасного ринку. Складові елементи ринкової інфраструктури. Загальні принципи та етичні норми поведінки суб'єктів господарювання на ринку.

ТЕМА 3. Організація підприємства як економічної системи

Сутнісна характеристика структури підприємства. Виробнича структура підприємства: сутність і види. Чинники формування й зміни виробничої структури підприємства. Загальна структура підприємства.

Особливості управління як системи. Об'єктивна необхідність і поняття управління суб'єктами господарювання.

Сутність і параметри організаційної структури управління підприємством. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління виробничими й невиробничими підприємствами. Особливості вибору організаційних структур управління для новостворюваних підприємств різних розмірів і форм власності.

ТЕМА 4. Виробничий процес і його організація

Поняття й основні елементи виробничого процесу. Поділ виробничих процесів за призначенням, перебігом у часі та ступенем механізації (автоматизації). Принципи організації виробничого процесу. Виробничий цикл і його тривалість.

Окремі типи виробництва (одиничне, серійне й масове), сутнісна характеристика кожного з них. Характеристика робочих місць за техніко-технологічними ознаками в різних організаційних типах виробництва. Призначення й характеристика дослідно-експериментального виробництва. Порівняльна характеристика організаційних типів виробництва за ступенем їх ефективності.

Поняття методу організації виробництва. Використовувані методи організації виробництва. Організація непотокового виробництва: його ознаки й сфери застосування. Модифікації непотокового виробництва, їх особливості та ефективність застосування. Загальна характеристика потокового виробництва (ознаки, умови застосування, класифікація поточкових ліній). Особливості організації та основні параметри функціонування поточкових ліній. Тенденції розвитку потокового виробництва в Україні та інших країнах світу.

ТЕМА 5. Виробничі ресурси підприємства

Поняття персоналу в контексті економічних понять трудових ресурсів, кадрів, трудового потенціалу та ін. Категорії персоналу підприємства (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями і кваліфікацією. Виокремлення й характеристика робітників за рівнем кваліфікації. Особливості структури персоналу різних підприємств та організацій різних типів, розмірів і форм власності.

Матеріальні активи як сукупність виробничих фондів та іншого майна підприємства. Поділ виробничих засобів на основні й оборотні, їх роль у здійсненні процесу виробництва продукції або надання послуг.

Початкова, відновна й залишкова вартість основних засобів. Класифікація основних засобів за ознакою функціонального призначення та участі у виробничих процесах. Видова (технологічна) структура основних засобів, фактори й тенденції динаміки на підприємствах.

Елементний склад оборотних фондів. Характеристика виробничих запасів, напівфабрикатів власного виготовлення, незавершеного виробництва і витрат майбутніх періодів.

ТЕМА 6. Потреба підприємства у виробничих ресурсах

Особливості визначення ринкового попиту на окремі види продукції (послуг). Схема формування виробничої програми підприємства, її ресурсне обґрунтування.

Чинники, що потребують урахування у процесі розрахунків необхідної чисельності персоналу фірми. Визначення чисельності працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних розмірів, сфер діяльності та форм власності. Розрахунки чисельності окремих категорій робітників виробничих підприємств. Обґрунтування раціональної структури персоналу підприємств різних типів та інфраструктурних організацій.

Обчислення потреби підприємства в матеріалах. Запаси матеріалів та їх регулювання. Оптимізація партій поставки матеріалів. Призначення нормування (розрахунку нормативів) обігових коштів. Методи розрахунку нормативів обігових коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку). Обчислення нормативів обігових коштів в окремих їхніх елементах (виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції"). Визначення сукупного нормативу обігових коштів підприємства.

ТЕМА 7. Інноваційні процеси на підприємстві

Змістова характеристика й форми технічного розвитку підприємства (розвиток шляхом модернізації і технічного переозброєння, підтримування через здійснення капітального ремонту та заміни застарілого устаткування). Діагностика стану технічного розвитку підприємства: необхідність, сутність, процедура й основні показники (технічна оснащеність праці, рівень технології, технічний рівень устаткування, рівень комп'ютеризації та автоматизації виробничих процесів і управлінських рішень). Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства, його передбачуваність і комплексність.

Сутність, характеристика інвестицій як найважливішого фінансового ресурсу для створення, функціонування й розвитку суб'єктів господарювання. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Внутрішні й зовнішні джерела інвестування. Прямі та портфельні іноземні інвестиції. Різновиди і структура реальних (виробничих) інвестицій. Технологічна й відтворювальна структура капітальних вкладень, тенденції її зміни у часі.

ТЕМА 8. Продукція підприємства та її якість

Загальна сутнісна характеристика продукції, її класифікація й вимірники обсягу. Номенклатура й асортимент продукції (послуг). Валова, товарна, чиста й реалізована продукція.

Якість продукції (послуг) як економічна категорія. Показники й методи оцінки якості продукції (послуг). Поняття й визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринку.

ТЕМА 9. Економічна оцінка спожитих на підприємстві ресурсів

Поточні витрати (собівартості продукції) як комплексний економічний показник. Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками (ступенем однорідності, зв'язком з обсягом виробництва, способом обчислення на одиницю продукції). Структура поточних витрат за окремими групами первинних елементів на підприємствах різних галузей і тенденція її зміни з часом.

Фізична суть техніко-економічного старіння знарядь праці та форми запобігання цьому (ремонт, модернізація, заміна). Амортизація основних засобів. Норми амортизаційних відрахувань. Оцінка доцільності витрат на періодичний ремонт, модернізацію й заміну виробничого устаткування. Розширене відтворення основних засобів їх технічним переозброєнням, реконструкцією, розширенням і новим будівництвом.

ТЕМА 10. Економічна оцінка результатів діяльності підприємства

Включення поточних витрат виробництва до собівартості продукції (послуг). Зміст і методика обчислення кошторису виробництва. Розрахунки кошторису виробництва за окремими економічними елементами. Порядок розробки кошторису виробництва залежно від стадії й форми прогнозування, наявності інформації, розміру підприємства. Загальний рівень поточних витрат на виробництво валової, товарної й реалізованої продукції.

Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Об'єкти калькулювання й калькуляційні одиниці. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат для більшості підприємств різних галузей. Методика обчислення окремих статей калькуляції. Прогнозування собівартості нових виробів. Можливі методи прогнозування (питомих витрат, бальний, агрегатний, кореляційний).

Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Прибутковість і дохідність: їх сутність та різниця між ними. Джерела формування загальної величини прибутку (доходу) підприємства. Типова схема використання прибутку (доходу) підприємства.

ТЕМА 11. Ефективність діяльності підприємства

Економічна суть і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, господарської діяльності підприємства. Змістова характеристика видів ефективності.

Рентабельність як відносний показник ефективності діяльності підприємства. Загальна характеристика рентабельності застосовуваних (інвестованих) ресурсів. Обчислення рентабельності: виробничих фондів (виробництва); сукупних активів; власного (акціонерного) капіталу. Рентабельність певного обсягу продукції та окремих виробів. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки в Україні.

ТЕМА 12. Оцінка ефективності споживання ресурсів підприємства

Принципи формування системи показників ефективності виробничо-господарської та комерційної діяльності. Система показників ефективності виробництва: узагальнюючих; ефективності використання — праці (персоналу), виробничих фондів і фінансових коштів. Вимірювання економічної ефективності ресурсів і витрат. Оцінка соціальної ефективності діяльності підприємства.

Обґрунтування й вибір стратегії зниження поточних витрат на підприємствах України. Стратегічні напрямки регулювання поточних витрат на підприємствах різних галузей народного господарства.

Групи чинників (способів) зниження поточних витрат у розрахунку на одиницю продукції: підвищення технічного рівня виробництва; вдосконалення організації виробництва, праці й управління; збільшення обсягу виробництва та підвищення якості продукції тощо. Визначення впливу окремих техніко-економічних чинників на зменшення поточних витрат.

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

ТЕМА 1. Міжнародна економічна система

Міжнародна економічна система: сутність та її елементи. Міжнародний поділ праці.

Міжнародні економічні відносини, суб'єкти, об'єкти та структурні рівні (підприємства, міждержавний, регіональний, світовий) міжнародних економічних відносин.

Форми міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля товарами, міжнародна торгівля послугами, міжнародний рух капіталу, міжнародна міграція робочої сили, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини, міжнародна економічна інтеграція.

ТЕМА 2. Міжнародна торгівля товарами і послугами

Теорії міжнародної торгівлі (докласичні теорії міжнародної торгівлі, класичні, неокласичні та альтернативні).

Форми, методи та показники міжнародної торгівлі товарами.

Поняття та форми міжнародної торгівлі: традиційна (експорт та імпорт), компенсаційна (зустрічні закупівлі, бартерна торгівля, зворотні закупівлі, промислові компенсаційні угоди), торгівля за кооперацією, торгівля в режимі найбільшого сприяння, преференційна, дискримінаційна.

Методи міжнародної торгівлі товарами. Міжнародна торгівля на підставі прямих зав'язків між контрагентами та через організовані товарні ринки (біржі, аукціони).

Показники міжнародної торгівлі: 1) обсягові (зовнішньоторговельний оборот; генеральна торгівля; індекс фізичного обсягу зовнішньої торгівлі); 2) результативні (сальдо

торговельного балансу; сальдо балансу поточних операцій; індекс стану торговельного балансу; індекс концентрації експорту; коефіцієнт імпортої залежності країни; індекс «умов торгівлі»); 3) інтенсивності (обсяги експорту; імпорту на душу населення; експортна квота; імпортна квота; зовнішньоторговельна квота; інтенсивність внутрішньогалузевого обміну); 4) економічної ефективності (ефективність зовнішньої торгівлі, коефіцієнт ефективності експорту країни).

Зовнішньоторговельний контракт: види, структура, функції. Міжнародні торговельні терміни (ІНКОТЕРМС-2020).

Регулювання міжнародної торгівлі товарами та послугами: тарифні та нетарифні інструменти торговельної політики. Класифікація ЮНКТАД нетарифних інструментів. Макроекономічні ефекти застосування тарифних і нетарифних методів для малої та великої економіки.

Види послуг у міжнародній торгівлі за класифікацією СОР (ГАТС).

ТЕМА 3. Міжнародний рух капіталу

Форми і чинники міжнародного руху капіталу.

Прямі іноземні інвестиції: сутність та форми. Портфельні інвестиції: сутність та інструменти міжнародного портфельного інвестування. Види інвестиційних операцій з цінними паперами (інструменти участі в капіталі, боргові цінні папери).

Міжнародний інвестиційний ринок: сутність, специфіка, структура. Міжнародний ринок акцій. Міжнародний ринок облігацій. Ринок похідних інструментів (форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони та свопи).

Інвестиційна привабливість та система показників, що її характеризують. Інвестиційний клімат країни: поняття та головні складові. Інвестиційна привабливість та інвестиційний клімат України.

Форми та методи міжнародно-правового регулювання інвестиційної діяльності: захист інвестицій, державні гарантії, адміністративна і дипломатична підтримка, страхування інвестицій, уникнення подвійного оподаткування. Інституційне регулювання інвестиційної діяльності: ЮНКТАД, двосторонні, багатосторонні угоди, угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи (ТРІМС), угода про захист іноземних інвестицій.

ТЕМА 4. Міжнародна трудова міграція. Світовий ринок праці

Поняття міжнародної міграції робочої сили. Зовнішня і внутрішня міграція робочої сили; міжнародна міграція робочої сили; еміграція, імміграція, реїміграція.

Основні причини, напрямки та закономірності міжнародної міграції робочої сили. Міжнародні центри тяжіння робочої сили. Країни походження трудової міграції. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили: країни-реципієнти, країни-донори.

Світовий ринок праці: сутність та специфіка, функції та сегменти. Галузева та географічна структура світового ринку праці. Поняття та форми неформальної зайнятості у світовому ринку праці. Регулювання міжнародної міграції праці: рівні (національні, міжнародний); методи (економічні, адміністративні, інституційні). Міжнародна організація праці в глобальній системі регулювання трудової міграції.

Україна в міжнародних міграційних процесах: наслідки, переваги та загрози. Головні чинники еміграції та країни-реципієнти робочої сили з України.

ТЕМА 5. Міжнародне науково-технічне співробітництво

Сутність технологій і міжнародного технологічного трансферу. Форми передачі та захисту технологій. Способи комерційного і некомерційного міжнародного трансферу технологій.

Інституційне регулювання світового ринку технологій. Угода з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності СОР (ТРІПС), комітет з передачі технології Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ).

Пріоритетні напрямки розвитку міжнародного технологічного обміну для України.

ТЕМА 6. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини

Валюта: поняття, типи та види. Резервні валюти. Валютний курс та валютне котирування. Фактори впливу на валютний курс. Валютні режими. Паритет купівельної

спроможності валют. Валютна система. Типи валютних систем: національна, регіональна (міжнародна), світова. Еволюція світової валютної системи. Європейська валютна система.

Світовий валютний ринок: сутність, функції, структура, суб'єкти. Поняття та види валютних операцій: (поточні, валютні операції, пов'язані з рухом капіталу, відкриття та ведення валютних рахунків, неторгові операції, операції із залучення та розміщення валютних коштів, конверсійні операції (угоди з негайною поставкою, стокові (форвардні, ф'ючерсні, опціони з валютою)), свопи, валютний арбітраж). Валютне регулювання, його види. Валютна політика та її інструменти (валютна інтервенція, валютний демпінг, дисконтна політика, девальвація та ревальвація, валютні обмеження).

Міжнародний кредит: поняття, функції та форми. Зовнішній борг. Види та показники зовнішнього боргу. Методи та інструменти управління зовнішнім боргом. Інституційне регулювання міжнародних кредитних відносин: МВФ, група Світового банку, Лондонський та Паризький клуби кредиторів.

Міжнародні розрахунки: поняття, форми (документарні (акредитив, інкасо), недокументарні (аванс, платіж на відкритий рахунок, банківський переказ, розрахунки з використанням чеків, векселів, пластикових карток, консигнація) та типи (національною валютою, міжнародною колективною валютою, золотом, клірингові розрахунки). Валютний кліринг: поняття, причини використання, види (за обсягом операцій, за волевиявленням сторін, за способом регулювання сальдо).

Платіжний баланс: поняття, структура (рекомендації МВФ, 6-е видання), фактори впливу та методи врівноваження.

ТЕМА 7. Міжнародна економічна інтеграція

Типи міжнародного економічної інтеграції: професійна зона торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, повна економічна інтеграція. Зона вільної торгівлі України з ЄС як поглиблена та всеохоплююча. Організаційні форми співробітництва Україна-НАТО в економічній сфері.

Економічні ефекти міжнародної економічної інтеграції. Статичні (створення торгівлі, відхилення торгівлі) та динамічні ефекти (вигоди від спеціалізації, ефекту масштабу; зростання добробуту; поліпшення платіжного та торговельного балансів; розвиток структури торгівлі; залучення інвестицій тощо).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Загальні критерії оцінювання

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за 200-бальною шкалою.

Виділені такі рівні компетентності.

I рівень – початковий. Відповіді вступника на теоретичні питання елементарні, фрагментарні, зумовлюються початковими уявленнями про сутність програмного матеріалу конкурсних професійно-орієнтованих дисциплін. У відповідях на практичні та творчі завдання вступника не виявляє самостійності, демонструє невміння аналізувати отриману інформацію, системно мислити, диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання

II рівень – середній. Вступник володіє певною сукупністю теоретичних знань, практичних умінь і навичок, здатний виконувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями здійснювати пошукову, евристичну діяльність, самостійно здобувати нові знання.

III рівень – достатній. Вступник знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень.

IV рівень – високий. Вступник демонструє глибокі знання програмного матеріалу конкурсних предметів, ерудицію, вміння застосовувати знання творчо, здійснювати зворотній зв'язок у своїй роботі, самостійно оцінювати різноманітну інформацію, дані і

факти, що характеризують соціально-економічні явища і процеси, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована та містить власні судження.

**Таблиця відповідності рівнів компетентності значенням 200-бальної шкали оцінювання
відповідей вступників під час фахового випробування**

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
Початковий відповіді вступника невірні, фрагментарні, демонструють нерозуміння програмового матеріалу в цілому	0-99	незадовільно
Середній відповіді вступника визначаються розумінням окремих аспектів питань програмного матеріалу, але характеризується поверховістю та фрагментарністю, при цьому допускаються окремі неточності у висловленні думки	100-149	задовільно
Достатній відповіді вступника визначаються правильним і глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються окремі неточності не принципового характеру	150-179	добре
Високий відповіді вступника визначаються глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу	180-200	відмінно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дейнега О.В., Дейнега І.О. Економіка підприємств : навч. посіб. 2-е вид. Рівне : вид. О.Зень, 2020. 171 с.
2. Кібік О.М. та ін. Маркетинг : навч.-метод. посіб. Одеса, 2020. 68 с.
3. Малиш Н.А. Моделювання економічних процесів ринкової економіки : навч. посіб. Київ : МАУП, 2004. 118 с.
4. Мочерний С.М. Економічна Енциклопедія. Том 1 (А-К). Київ : «Академія», 2000. 864 с.
5. Мочерний С.М. Економічна Енциклопедія. Том 2 (К-П). Київ : «Академія», 2001. 848 с.
6. Панюк Т.П., Богуш Л.А. Економіка: навч. посіб. Луцьк: СПД Гадяк Ж.В. друкарня «Волиньполіграф», 2020. 412 с.
7. Шуляр Р.В. Розвиток економіко-управлінського інструментарію забезпечення бізнес-процесів : моделювання, регулювання та економічне обґрунтування : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 275 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

1. book-online.com.ua. Електронна бібліотека. URL : book-online.com.ua
2. stud.com.ua. Електронна бібліотека. URL : <http://stud.com.ua>
3. Навчальні матеріали онлайн. URL : <https://pidru4niki.com/>
4. Бандурка О.М., Ковальов Є.В., Садиков М.А., Маковоз О.С. Економіка підприємства : навч. посіб. Харків : ХНУВС. 2017. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1178/>
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства : підручник. Київ : Кондор, 2016. URL :

<https://cutt.ly/15m04Un>

6. Вітлінський В.В., Терещенко Т.О., Савіна С.С. Економіко-математичні методи та моделі: оптимізація : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2016. URL : <https://cutt.ly/15m929o>

7. Воропай Н.Л. та ін. Економіко-математичні методи та моделі : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2018. URL : <https://cutt.ly/p5m3IFe>

8. Горбачук В.М., Сулейманов С.Б., Батіг Л.О. Економічне моделювання міжнародних конфліктів. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 41. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-40>

8. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Л.Л.Ковальської та проф. І.В.Кривов'язюка. Київ : Вид. дім «Кондор», 2020. URL : <https://cutt.ly/45m2JQ4>

9. Економіко-математичне моделювання : навч. посіб. / за ред. О.Т.Івашука. Тернопіль : ТНЕУ «Економічна думка», 2008. URL : <https://cutt.ly/K5m9lj2>

10. Казарєзов А.Я., Ципліцька О.О. Економіко-математичне моделювання : навч. посіб. для сам. вивчення. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. URL : <https://cutt.ly/G5m9YE3>.

11. Капустян В.О., Мажара Г.А., Фартушний І.Д. Моделювання економіки : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2022. URL : <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/b7935c05-0c7d-4594-9843-719f8dc9015c/content>

12. Мазник Л.В. та ін. Економіко-математичні методи і моделі в галузі управління персоналом : навч. посіб. Київ : Кафедра, 2019. URL : <https://cutt.ly/P5m3kuI>

13. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О. Економіка підприємства : навч. посіб. Мелітополь : Люкс, 2020. URL : <https://cutt.ly/U5m9oO5>

14. Фінансово-економічний словник : словник-довідник / кол. авт. : О.С.Юнін, О.О.Круглова, М.О.Савельєва. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2018. URL : <https://cutt.ly/D5m2kld>.